

ДО ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

У статті висвітлено актуальні проблеми педагогізації професійної підготовки інженерів залізничного транспорту в процесі фахової підготовки у вищому навчальному закладі. Доведено, що в характеристиці інженера залізничного транспорту не слід забувати про педагогічний аспект, від якого залежить глибина впливу на поліпшення управління усіма сферами професійного життя, в якому професійна, управлінська культура характеризується з етичної, психологічної, естетичної й педагогічної позицій.

Ключові слова: професійна освіта, інженер залізничного транспорту, педагогізація, культура.

Модернізація та інтеграція професійної підготовки інженерних кадрів вступила у свої права, об'єднуючи, упорядковуючи те, що ніколи ще не об'єднувалось у єдине ціле. Узяти хоча б комерціалізацію професійної освіти, надання платних освітніх послуг, які, за логікою, мають бути високоефективними й гарантованими. Але ж, на жаль, не змінюються на краще ні структури, ні цілі, ні завдання, бо в суспільстві відсутнє розуміння призначення самих цих інновацій.

Передумовою таких змін може стати стійкий професіоналізм і готовність до них інженерних кадрів, їх психолого-педагогічна культура, сформованість певної світоглядної зрілості особистості інженера, його внутрішня налаштованість на спілкування з людьми в контексті професійної діяльності, а також уміння відчувати настрій іншої людини, її внутрішній світ, поважати її гідність як особистості.

Час вимагає зосередження зусиль на подоланні консерватизму у визначенні ключових компетенцій сучасного інженера залізничного транспорту для високотехнологічного сектору економіки, який потребує “не спеціаліста-гвинтика, а спеціаліста, який вміє швидко орієнтуватись у будь-якій ситуації, здатного працювати в декількох професійних позиціях, швидко приймати управлінські рішення та прораховувати їх наслідки. Це має бути не просто фахівець, а творча, духовно багата й інтелектуальна людина” [1, с. 101].

Тому дослідженню проблеми професійної підготовки інженерних кадрів у вищій школі завжди приділяли належну увагу, зокрема таким її аспектам: педагогічним основам організації навчального процесу у вищих навчальних закладах (А.М. Алексюк, Є.С. Барбіна, В.В. Сагарда, Н.Ф. Талізін та ін.); реалізації ступеневої професійної підготовки фахівців у системі неперервної професійної освіти (С.У. Гончаренко, Г.Є. Гребенюк, І. А. Зязюн, А. О. Лігоцький, Н.Г. Ничкало та ін.); культурологічній підготовці студентів (Г.П. Васянович, О.М. Олексюк, О.П. Рудницька та ін.);

особливостям розвитку особистості майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки (В.М. Гриньова, В.В. Рибалка, В.А. Семиченко та ін.), зокрема, їх творчих якостей (Ю.А. Азаров, Г.О. Балл, В.А. Кан-Калик, С.О. Сисоєва та ін.); якостей керівників-лідерів (Н.А. Валєєв, А.О. Новицька-Колодіна, О.Г. Романовський, Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Т.О. Шаргун та ін.); виявленню особливостей психолого-педагогічної підготовки фахівців в університетах (Д.І. Дзвінчук, Г.О. Ковальчук, В.А. Козаков та ін.); створенню організаційно-педагогічних умов навчання та формуванню комунікативних умінь у майбутніх фахівців (Г.О. Славтіч, Н.П. Статінова, Т.Л. Шепеленко та ін.); організації професійного навчання бакалаврів (Ф. Беркита, Є.М. Калицький, О.М. Собчук та ін.).

Утім, теоретичний аналіз наукових праць, у яких відображені результати проведених досліджень, свідчить, що проблема психолого-педагогічної підготовки майбутніх інженерів залізничного транспорту у вищих навчальних закладах ще недостатньо досліджена в теоретичному і практичному аспектах, зокрема: підготовка студентів в умовах відведеної кількості годин на вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу; спрямованість психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців на ефективне виконання ними професійних функцій; принципи відбору змісту психолого-педагогічної освіти майбутніх фахівців, умови ефективної її реалізації.

Виникає необхідність пошуку нових моделей і підходів до професійної підготовки майбутніх інженерів, від якості знань, професійної культури яких значною мірою залежить не тільки розвиток залізничної галузі, а й економіка нашої країни загалом. За таких умов переосмислення змісту, форм і методів професійної підготовки фахівців залізничного профілю, спрямування її на врахування сучасних соціально-економічних реалій має важливе загальнодержавне значення. Істотною складовою професійної підготовки інженерів залізничного транспорту є їх сучасна й ґрунтовна психолого-педагогічна освіта, адже їх професійна діяльність значною мірою пов'язана з професійним і особистісним спілкуванням, умінням долати конфлікти, здатністю до саморегуляції, самоконтролю, саморозвитку, організаційної діяльності, творчого вирішення професійних завдань. Тому психолого-педагогічна підготовка майбутніх інженерів є однією з вирішальних умов підвищення ефективності їх майбутньої професійної діяльності.

Ураховуючи соціальну значущість якісної професійної підготовки інженерів залізничного транспорту для соціально-економічного розвитку нашої держави, актуальність означеної проблеми, її недостатню теоретичну розробленість та об'єктивну потребу у психолого-педагогічній освіті майбутніх інженерів залізничного транспорту, *мета статті* – висвітлити деякі проблеми та шляхи педагогізації професійної підготовки інженерів залізничного транспорту.

Концептуальний підхід до реалізації поставленої мети полягає в тому, що сучасні соціально-економічні умови розвитку суспільства виклика-

ли необхідність якісних змін у професійній підготовці фахівців залізничної галузі, зокрема підвищення ефективності їх психолого-педагогічної підготовки в контексті процесів демократизації, гуманізації суспільства, спрямованості на реалізацію у вузівському педагогічному процесі “суб’єкт-суб’єктних” відносин, які мають сприяти розвитку особистості майбутніх інженерів, задоволенню їх фахових інтересів і потреб, формуванню соціальної і професійної мобільності, здатності до успішного професійного й особистісного спілкування, до подолання конфліктів, творчого вирішення професійних завдань, вироблення колективних рішень, роботи в команді, що значною мірою сприяє їх конкурентоспроможності на ринку праці. Вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу має забезпечувати формування усвідомленого ставлення до психолого-педагогічної освіти, розуміння її як необхідного компонента професійної підготовки, а тому – готовності до співпраці з викладачем щодо вибору її додаткового змісту і форм реалізації.

Психолого-педагогічна підготовка інженерів залізничної галузі має відбуватись відповідно до вимог державних стандартів професійної освіти фахівців у вищому навчальному закладі залізничного профілю, здійснюватись відповідно до сучасних вимог суспільства й ринку праці щодо фахівця в галузі залізничного транспорту, що передбачає необхідність розробки й теоретичного обґрунтування структури, змісту й організаційних форм здійснення означеної підготовки майбутніх інженерів, а також виявлення критеріїв її ефективності.

За нашою концепцією, психолого-педагогічна підготовка майбутніх інженерів залізничного транспорту набуває ефективності, якщо:

- урахуються сучасні вимоги суспільства й ринку праці до професійних знань, умінь, навичок фахівців залізничного профілю;
- вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу усвідомлюється студентами як невід’ємна складова їх підготовки до майбутньої професійної діяльності;
- зміст психолого-педагогічної підготовки відбирається з урахуванням майбутнього фаху студентів і спрямовується на формування в них професійно значущих якостей;
- організаційні умови психолого-педагогічної підготовки майбутніх інженерів спрямовані на розвиток їх умінь і навичок до професійного спілкування, саморегуляції, самовиховання, уміння навчатися протягом життя, управлінської діяльності, здатності до творчості, колективного прийняття рішень, роботи в команді.

Тому центральна складова нового мислення інженера передбачає перегляд, переоцінку всіх компонентів педагогічного процесу у світлі їхньої людинотвірної функції.

Такий процес гуманізації освіти й виховання тісно пов’язаний з відродженням загальнолюдських і моральних цінностей у нашому суспільстві. В епоху змін, коли багаторазово ускладнюється діалог поколінь, порушується спадкоємність поглядів на світ і сутність буття, висловлюються

полярні точки зору щодо шляхів і засобів організації суспільного життя, проблема людини й гуманізму набуває нового звучання. Особливо це відчутно на сучасному етапі розвитку цивілізації. Виникає потреба в основу концепції перебудови виховання покласти глибокий філософсько-світоглядний аналіз людини й гуманізму [2, с. 192].

Більшість сучасних дослідників визначає такі шляхи гуманізації освіти: формування відносин співробітництва між усіма учасниками педагогічного процесу; виховання в учасників педагогічного процесу морально-емоційної культури відносин; формування емоційно-ціннісного досвіду розуміння людини; створення матеріально-технічних умов для нормального процесу, що виховує гуманну особистість: щирю, людяну, доброзичливу, милосердну, із розвинутим почуттям власної гідності й поваги до гідності іншої людини.

Як підкреслює Л.Л. Тovaжнянський, трансформація суспільно-політичної й економічної систем зумовлює і необхідність пошуку й реалізації принципово нової моделі міжособистісних відносин у виробничих колективах в умовах ринку, кожен працівник повинен володіти не тільки технічними знаннями та транспортними технологіями, а й основами соціальної педагогіки і психології, знанням психології міжособистісного спілкування, умінням формувати таку атмосферу спілкування, яка б максимально сприяла плідній виробничій діяльності [9, с. 240].

Таким чином, однією з найважливіших ознак сучасної професійної освіти є її гуманізація і гуманітаризація, сутність яких полягає у формуванні цілісної гармонійної особистості з високим рівнем загальнокультурного розвитку.

Психолого-педагогічна освіта як невід'ємна частина загального процесу гуманізації та гуманітаризації освіти за головну свою мету має ставити розвиток особистості майбутнього спеціаліста. Така освіта особливо актуальна для виховного процесу в системі вищої непедагогічної освіти. Вікові психологічні особливості молоді, яка навчається у вищих навчальних закладах, зумовлюють підвищену чутливість до впливів, що стосуються їх особистісного та професійного становлення.

В.А. Козаков, зокрема, вважає, що актуальність психолого-педагогічної підготовки зумовлює сім соціальних аспектів: 1) інтенсифікація і "предметна" підтримка процесів гуманізації суспільства; 2) подолання негативних процесів гуманізації суспільства; 3) подолання технократизму мислення, що переважає в суспільстві; 4) фундаменталізація підготовки фахівців для будь-якої сфери діяльності; 5) педагогізація суспільства як засіб реалізації демографічної політики (готовність до сімейного життя, планування сім'ї та сімейне життя, виховання дітей, професійне співробітництво із закладами освіти тощо); 6) професіоналізація професійної діяльності у вищій школі; 7) соціальний захист на ринку праці – друга професія [2].

Н.Н. Нечаєв доводить, що інженер повинен бути не лише технічно грамотним фахівцем, а й спеціалістом у сфері людських відносин. Завдання вищої спеціальної освіти – це завжди завдання підготовки спеціаліста,

який уміє подивитись на світ з певної, яка досягла свого вищого, але спеціального і спеціалізованого розвитку, позиції [3, с. 9].

На його думку, в розробці моделей спеціаліста важливо враховувати цілу низку різноманітних аспектів, починаючи із соціально-політичного й закінчуючи власне професійним, але провідним, стрижневим аспектом є, звичайно, психолого-педагогічний, адже завдяки йому відкривається можливість виявити те, що робить учорашнього студента спеціалістом відповідного профілю і призначення, і дати характеристику способу мислення цієї людини, психологічного складу її особистості [3, с. 20].

Коли ми говоримо про необхідність усебічного й гармонійного розвитку особистості, то маємо на увазі необхідність подолання однобічності її професійного розвитку, який готує людину швидше до якоїсь певної, соціально заданої функції, а не живої розвивальної діяльності.

Початок нового століття збігся із суттєвим переглядом та оновленням цілей, змісту національної професійної освіти взагалі, удосконаленням механізмів управління нею, пошуком шляхів формування нового покоління залізничних кадрів, з новим набором рольових функцій і якостей, основними з яких є й будуть такі:

- високий рівень духовності, культури й професіоналізму;
- масштабність і планетарність професійного мислення;
- соціальне партнерство й відповідальність;
- адаптація до трансформаційних змін, що відбуваються на залізничному транспорті в усьому світі, тощо.

Інженер залізничного транспорту, який раніше чітко знав і уявляв у перспективі всі етапи свого кар'єрного зростання, залишився в минулому. Сучасні залізниці прагнуть відповідати вимогам ринку транспортних послуг, конкурувати з автомобільним і повітряним транспортом. Тому потрібні інженери залізничного транспорту, які дивляться на перспективу й вивчають вимоги роботодавців ще під час професійної підготовки у вищому навчальному закладі.

У зв'язку з цим для ВНЗ у професійній підготовці інженера актуальним є питання не обмежуватись лише оволодінням спеціальними знаннями, уміннями, навичками. Дослідження структури діяльності інженера залізничного транспорту свідчить, що значну її частину (до 70%) становить так званий людський чинник, організаційна й управлінська робота, тоді як спеціальні знання їм доводиться застосовувати набагато рідше [7, с. 1].

Наші тривалі дослідження цієї проблеми виявили: професійна підготовка випускників вищих навчальних закладів, зокрема майбутніх освітян, в умовах сучасних тенденцій суспільного розвитку далека від сформованості дійсно сучасного професіоналізму.

У нашій системі професійної освіти у вищих навчальних закладах основний акцент робиться на підготовку студентів як фахівців відповідного профілю, а проблеми психолого-педагогічної підготовки часто залишаються поза увагою. Але ж, виконуючи будь-які професійні функції, інже-

нер завжди реалізує себе як особистість, цілісно реагуючи на ситуації, що виникають, вступаючи у взаємозв'язок з іншими учасниками професійних відносин, формуючи систему індивідуальних цінностей. Саме особистісна неготовність до виконання професійних обов'язків не дає змоги значній частині молодих інженерів, випускників вищих навчальних закладів повністю реалізувати свій творчий потенціал, утруднює процеси соціальної й професійної адаптації, перешкоджає досягненню високих рівнів професійної майстерності. Психологічно неосвічений інженер залізничного транспорту частіше потрапляє під вплив негативних чинників, зазнає особистісних деформацій, сам починає завдавати психологічних травм людям, з якими спілкується на міжособистісному чи професійному рівнях.

Знання основ психології та педагогіки справляє значний вплив і на формування у людей інтересів і стимулів до праці, на розкриття їх інтелектуальних, організаторських здібностей, духовних потреб, ці знання консолідують зусилля людей для побудови сучасної цивілізованої держави.

Практика переконує, що успіх у комунікативній діяльності (яка багато в чому є основою організаторської діяльності) безпосередньо залежить від рівня психолого-педагогічної підготовки інженера. Підвищення ж цього рівня потребує докорінної перебудови змісту, форм і методів навчання фахівців з метою забезпечення професійної самореалізації особистості, створення соціально активного, морально й фізично здорового національного виробничого потенціалу. Ці положення стають вихідними в реконструкції вищої освітньої системи взагалі.

На сьогодні прийшло розуміння того, наскільки важлива гуманітарна підготовка фахівців, необхідна подальша розробка та практична реалізація психолого-педагогічних і методологічних принципів упровадження гуманістичної системи навчально-виховної роботи з метою формування інженерів нового типу, які б поєднували глибоку фундаментальну та спеціальну підготовку з гуманістичним світоглядом громадян незалежної України.

Швидкозмінний і відкритий європейський ринок в умовах інформаційного вибуху вимагає наукового пошуку комплексу нових цивілізаційних компетентностей, диверсифікує залізничні професії й не тільки розширює попит на інженерні кадри, а й підвищує "планку вимог" до науково-викладацького персоналу. Їхня викладацька праця й навчання студентів, майбутніх інженерів залізничного транспорту перетворюється в органічне ціле.

Тому сьогодні переглядається традиційне ставлення держави, уряду, вищих навчальних закладів, залізниці до якісної професійної підготовки інженерів залізничного транспорту як успішних виконавців державних економічних програм.

Викладачі залізничних навчальних закладів, їхня професійна діяльність покликані відповідати тенденціям такого суспільного розвитку, який еволюціонує вихід системи професійної освіти на ці шляхи, забезпечуючи для цього постійний і стабільний розвиток.

Призначення педагогізації професійної освіти й діяльності викладача полягає в спонукальному поєднанні керованого розвитку й самоорганізації складних систем вузівської життєдіяльності, пов'язаної з послідовною орієнтацією на підвищення якості професійної підготовки інженерів залізничного транспорту, розвиток особистості студента, активізацію його творчого потенціалу в напрямі професійного становлення і самовдосконалення професійних, особистих, соціальних, моральних, психологічних та інших якостей, що сприятиме розвитку цілісності спеціаліста й суспільства.

Ми розглядаємо педагогізацію як професійну підготовку до роботи з людьми, як спеціально організований процес оволодіння майбутніми інженерами психолого-педагогічними знаннями, вміннями й засобами самоформування в собі професійно значущих якостей особистості, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Варто наголосити, що ефективність реалізації найважливіших завдань педагогізації професійної підготовки висококомпетентних спеціалістів залізничної галузі безпосередньо залежить від динаміки загального стану наукової розробки цих проблем, наявності фундаментальних праць з питань освітніх інтеграційних процесів національного рівня, здатних приймати й реалізувати, відповідно до сучасних тенденцій, оригінальні педагогічні технології й рішення.

Першорядного значення вищезгадане набуває, коли йдеться про підготовку сучасного інженера залізничного транспорту як майбутньої інтелектуальної еліти, яка, маючи величезний творчий потенціал, може реально впливати на перебіг подальших перетворень на залізничному транспорті в Україні.

Чи враховують таку нову місію ректорати, деканати, управлінські ланки, що керують підготовкою майбутнього фахівця, а також і ті, хто здійснює його професійне і громадське становлення, готує інженера до виконання ним свого історично-суспільного призначення? Чи готує до цієї вкрай складної професійної діяльності система післядипломної освіти?

На жаль, у цих складних умовах традиційне професійне “донавчання” викладача вищого залізничного закладу й короткочасне стажування поступається неперервному розвитку та власноручному самостійному фаховому вдосконаленню протягом життя, що мало б відбуватися на основі оперативного оновлення базової професійної освіти, вивчення досвіду європейських країн, значної перебудови стратегії та мети постійного методичного удосконалення, створення нових програм на замовлення роботодавців залізниці, урізноманітнення форм надання їм нових освітніх послуг тощо.

Тому як ніколи значні надії покладаються на викладача, який, окрім соціальних якостей, наділяється новими суб'єктивними характеристиками: творчою незалежністю, здатністю до свідомого вибору й рефлексії, саморегуляції й максимальної морально-творчої самореалізації. Ці якості мають стати системоутворювальним чинником сучасної й майбутньої професійної освіти.

Такого викладача слід готувати відповідно до історично детермінованих цілей, загальнолюдських і національних цінностей і, з огляду на це, розробляти адекватні стратегії нових підходів до організації вузівського педагогічного процесу, здатного майбутнім інженерам стати, певною мірою панацеєю від загроз і ризиків, спричинених сучасним соціумом, глобалізаційними процесами та іншими колізіями сучасної цивілізації.

Час репродуктивних настанов минув, ситуація вимагає ґрунтовної деонтологічної компетентності й культури всієї людської спільноти – від урядовців, управлінської, політичної еліти (насамперед) – до вихованців дитячих залізниць, які ще зберігаються в Україні як позашкільні навчальні заклади.

Без опанування викладачами здобутків сучасних людинознавчих, психолого-педагогічних наук, урахування досвіду світової педагогіки професійної освіти, сучасних педагогічних технологій, побудованих на загальнолюдських моральних цінностях, принципів, норм поведінки і правил “жити разом”, “співпрацювати поруч”, які розкривають шляхи регламентації поведінки та професійного розвитку студентів у різноманітних системах відносин, практично неможливо змінити на краще професійну підготовку майбутнього інженера залізничного транспорту, вплинути на підвищення загальної культури.

Але в Україні професійна освіта такого рівня, яка б сприяла поступовому й природному її входженню в динамічний світовий освітній простір, відбувається спонтанно й безсистемно. Відсутня цілеспрямована державна політика інтеграції освітніх процесів і формування професійної культури, а звідси: брак нових інтегральних підходів, координації зусиль академічних, освітніх, культурних, інформаційних комплексів, науково обґрунтованих засобів інтеграції, єдності і взаємозв’язків педагогічних явищ і процесів.

Усі ці чинники тісно переплетені й взаємозумовлені в цих процесах, оскільки протягом свого розвитку на певних етапах вони можуть випереджати один одного без безумовного пріоритету одного з них. Педагогічне керівництво професійною освітою у ВНЗ здійснюють ректорати, вчені ради, науково-методичні підрозділи, деканати, завідувачі кафедр, які є організаційно-коригувальною й регулювальною складовою, де виробляються і втілюються в життя технології досягнення визначених ВНЗ основних професійних цілей.

Утім, компаративний аналіз сучасних підходів до професійної підготовки фахівців залізничного профілю, спільних політик у впровадженні досвіду та стратегії європейської інтеграції виявив, що майже недослідженою залишається проблема відсутності підготовлених концепцій педагогізації цього процесу, створення нових, кращих моделей управління професійною підготовкою, аналітичних матеріалів з питань вивчення та впровадження досвіду інтеграції спільних зусиль, змісту мети й завдань, осмислення європейської ідеї, всієї системи перетворень у контексті професійної підготовки майбутніх інженерів залізничного транспорту, спільного розу-

міння найважливішої категорії “професіоналізм” у довгостроковій перспективі. Без цього освітнє середовище вищих навчальних закладів залишається надто консервативним.

Саме тому нагальним завданням усієї системи вищої освіти є ефективна реалізація завдань педагогізації професійної підготовки залізничних кадрів на концептуальних засадах відповідно до критеріїв щодо вступу до Європейського Союзу, що можливо завдяки розробці комплексу координаційних завдань, які базуються на фокусуванні ефективності вищої освіти, спрямованої на високий рівень продуктивності професійної підготовки.

Дещо в цьому напрямі вже зроблено, зокрема: приведено у відповідність до міжнародних вимог освітньо-кваліфікаційні рівні та ступеневість освіти, триває робота над державними стандартами, укладено угоди про співпрацю з понад п'ятдесятьма країнами світу, у штат залізничних організацій уведено посаду психолога тощо.

Але стратегія всебічного реформування вищої професійної освіти об'єктивно потребує активізації потенціалу науки й освіти, серйозної консолідації творчих зусиль організаторів післядипломної педагогічної освіти викладачів вищих залізничних закладів, яка покликана не тільки оперативно й постійно готувати викладачів до адаптації відповідно до соціально-економічної та духовно-моральної ситуації у світі й державі, а й випереджати ці процеси, задовольняючи соціальне замовлення на перепідготовку викладачів залізничних закладів вищої освіти.

Здійснення таких кроків потребує серйозного наукового обґрунтування відповіді педагогів-дослідників на такі важливі запитання:

- Якими мають бути сьогодні цілі професійної діяльності інженера залізничного транспорту, що визначає її зміст та організацію?
- Яким чином відбирати зміст модернізації професійної підготовки інженера на майбутнє? Яким має бути системне практичне його навчання?
- За якими критеріями мають оцінюватись якість роботи сучасного інженера залізничного транспорту та викладача вищого навчального закладу?

Відповіді на ці запитання і визначають стратегію педагогізації професійної підготовки майбутніх інженерів залізничного транспорту, її пріоритети та напрями.

Але чи досліджені закономірності функціонування й розвитку освітніх процесів вищої школи з урахуванням того, що відбувається в сучасній педагогічній науці, на Землі, у Всесвіті? Чи стурбовані цими проблемами організатори модернізації сучасної професійної освіти залізничних закладів, чи мають наміри враховувати тенденції суспільного розвитку? Чи зацікавлена, врешті-решт, влада у вихованні всім світом заявленої гуманної, порядної, безкомпромісної і кришталево чесної особистості сучасного інженера? Чим можна переконати в цьому ректорів вищих навчальних закладів, якщо критерієм якості вищої освіти досі вважається

тільки рівень навченості випускників загалом і володіння ними спеціальними знаннями й навичками.

Висновки. Педагогізація соціуму починається з професіоналізму педагогів певної епохи і часу і, перш за все, з педагогів вищої школи, які готують майбутніх спеціалістів і як майбутніх батьків, і як організаторів вільного часу, сучасних управлінців і соціологів, психологів, нарешті, учнів і студентів для самопізнання себе, уникнення нещастя і збочень, які постали в новому тисячолітті перед найцивілізованішими суспільствами у сфері підготовки нових поколінь до життя на ушкодженій планеті.

Які ж тенденції та чинники затримують ефективний вплив вищих навчальних закладів на поліпшення освітнього простору на сучасному етапі?

Дослідження цих тенденцій засвідчили: за лінію горизонту ховається найголовніший компонент цього процесу – формування у майбутніх фахівців високої культури праці, надзвичайно низький рівень виховного впливу освітніх процесів на розвиток педагогічної культури. Незважаючи на те, що блискавично змінюється зовнішній вигляд наших освітніх закладів, вони наповнюються сучасною технікою, комп'ютерами тощо, рівень культури професійного спілкування, навіть культури викладання залишається, на жаль, низьким. Звідси – низький рівень впливу освіти на культуру як компонент професіоналізму освітян, відсутність професійної взаємодії. У зв'язку з цим необхідне невідкладне формування у педагогів усіх ланок принципово нової системи людських відносин, націлених на загальнолюдські пріоритети, докорінне переосмислення парадигми глобального виживання людства, науково обґрунтоване забезпечення переходу від існуючої *егоцентричної* – до *антропоцентричної* та *соціоцентричної моделі* життєдіяльності й взаємодії – від окремої людини до людства загалом.

У таких ситуаціях, як засвідчує практика та історична ретроспектива, посилена педагогізація професійної вищої освіти, цілеспрямоване формування у фахівців, зокрема інженерів залізничної галузі, духовної культури за певних педагогічних умов можуть стати гарантами загальнолюдської стабільності й цілісності.

Відірваність професійної освіти від цих глобальних проблем гальмує розвиток суспільства, освіти, самої особистості, будь-якого громадянина планети. Цим, перш за все, пояснюється і той усіма визнаний факт, що знання механічно не переростають у гуманні й порядні відносини між людьми, а з них – у стиль професійної поведінки. Навпаки, частіше грамотні й навіть обізнані в юридичних кодексах люди свідомо порушують права інших, вирубують ліси під власні дачі, вчиняють цинічні фінансові махінації і не бачать у цьому ніякого гріха перед народом, суспільством, перед своїми батьками й дітьми. У свій час К.Д. Ушинський попереджав, що знання не роблять людину вихованою.

Тому в характеристиці інженера залізничного транспорту не слід забувати про педагогічний аспект, від якого залежить глибина впливу на поліпшення й управління усіма сферами професійного життя, в якому профе-

сійна, управлінська культура характеризується з етичного, психологічного, естетичного й педагогічного поглядів.

Світовий досвід удосконалення професійної культури та відомих дослідників засвідчив: успішною професійна діяльність інженера будь-якої галузі може бути тільки тоді, коли в ній закладено все багатство людської культури, всі можливості мислення, наукового знання та досвіду. Сама категорія “сучасний інженер” набуває суспільного значення, підтверджуючи висновок В.І. Вернадського про те, що людина повинна мислити й діяти в новому аспекті, не тільки в аспекті окремої особи, сім’ї чи роду, держави чи їх союзів, а й у планетарному.

Інженер залізничного транспорту зобов’язаний бути яскравою, неповторною особистістю, носієм загальнолюдських цінностей, глибоких і різноманітних сучасних технічних знань, високої культури, прагнути до втілення в собі людського ідеалу.

Список використаної літератури

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
2. Козаков В.А. Психолого-педагогічна підготовка у непедагогічних університетах: актуальність і досвід КНЕУ / В.А. Козаков // Проблеми вищої школи. – 2001. – № 2.
3. Нечаев Н.Н. Психолого-педагогические аспекты подготовки специалистов в вузе / Н.Н. Нечаев. – М. : МГУ, 1985. – 113 с.
4. Психологічна освіта в системі вищої школи : зб. ст. за матеріалами Всеукраїнської наук.-метод. конф. / за ред. О.Я. Чебикіна. – К. : Клас, 1997. – 192 с.
5. Психологічний словник / ред. В.І. Войтко. – К. : Вища школа, 1982. – 216 с.
6. Психолого-педагогические основы формирования личности учащегося профтехучилища / Н.Ф. Гейжан, М.К. Андреева, О.М. Мороз и др. – М. : Высш. шк., 1991. – 136 с.
7. Рудницкая Т.Н. Активные методы подготовки руководителя – производственника / Т.Н. Рудницкая. – К. : Знання, 1987. – 23 с.
8. Саух П.Ю. Сучасна освіта: портрет без прикрас : монографія / П.Ю. Саух. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 382 с.
9. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л. Актуальні проблеми гуманізації управлінської освіти майбутніх інженерів / Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ // Теорія і практика управління соціальними системами. – Х. : НТУ “ХПУ”. – 2000. – № 1. – С. 3–10.

Стаття надійшла до редакції 21.02.2014.

Сущенко Р.В. К проблеме педагогизации профессиональной подготовки инженеров железнодорожного транспорта

В статье освещены актуальные проблемы педагогизации профессиональной подготовки инженеров железнодорожного транспорта в высших учебных заведениях. Доказано, что в характеристике инженера железнодорожного транспорта нельзя упускать педагогический аспект, от которого зависит глубина влияния на улучшение и управление всеми сферами профессиональной жизни, в которой профессиональная, управленческая культура характеризуются с этической, психологической и педагогической точки зрения.

Ключевые слова: профессиональное образование, инженер железнодорожного транспорта, педагогизация, культура.

Sushchenko R. To the problem pedagogization training of Railway Engineers

The article deals with current problems pedagogization training of Transportation in the process of professional training in higher education. We prove that the characterization of Transportation should not forget about the pedagogical aspect, which depends on the depth of the impact on the improvement and management of all areas of professional life, in which the professional, managerial culture is characterized by the ethical, psychological, aesthetic and educational point of view. In this regard, successful professional activities engineer any industry can be only if it contains all the wealth of human culture, all the possibilities of thinking, scientific knowledge and experience. The very category of “modern engineer” takes social values, confirming the conclusion of Vernadsky’s something that people should think and act in a new perspective, not only in terms of individual, family or genus of the state, or their unions, but on a planetary.

Of transportation is required to be bright, unique personality, the bearer of universal values, and a variety of modern deep technical knowledge of high culture, seek to implement a human ideal.

Pedagogization professional education focused on the formation of professionals, including engineers in the railway sector spiritual culture, under certain conditions, teachers may become guarantors of professionalism.

Key words: vocational education, engineer rail, pedagogization, culture.